

SKUPŠTINA CRNE GORE
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-51/19-19/
Podgorica, 7. februar 2019. godine

INFORMACIJA
SA SASTANKA POSVEĆENOG PREGLEDU DOSADAŠNJIH REZULTATA
I PLANIRANJU PLANA RADA VLADE CRNE GORE I PREDSTAVNIŠTVA UNICEF-A
ZA PERIOD 2019-2020. GODINA,
održanog u Podgorici 6. februara 2019. godine

Sastanak posvećen pregledu dosadašnjih rezultata i planiranju Plana rada Vlade Crne Gore i Predstavništva UNICEF-a za period 2019-2020. godina održan je u Podgorici 6. februara 2019.

Sastanku koji su organizovali Ministarstvo vanjskih poslova i Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori prisustvovali su predstavnici nadležnih državnih organa, međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori, diplomatskog kora, nevladinih organizacija i djeca.

S obzirom da predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković zbog prethodno preuzetih obaveza nije bio u mogućnosti da učestvuje, Sastanak su ispratili Slava Burić, sekretar Odbora za ljudska prava i slobode i Sonja Jokić, saradnica u Sekretarijatu Odbora.

Sastanak je organizovan u cilju identifikacije ključnih rezultata ostvarenih tokom implementacije Plana rada za period 2017-2018. godina, kao i radi razmjene mišljenja o strateškim pravcima djelovanja i međusektorskim prioritetima za period 2019-2020.

Uvodna izlaganja imali su: Ivan Ivanišević, generalni direktor Generalnog direktorata za multilateralne poslove u Ministarstvu vanjskih poslova, Fiona Mekluni, stalna koordinatorka sistema Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori i Osama Makavi Kogali, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori.

Generalni direktor Generalnog direktorata za multilateralne poslove Ivan Ivanišević je zahvalio agencijama Ujedinjenih nacija na kontinuiranoj podršci Crnoj Gori. Ocijenio je da UNICEF daje nemjerljiv doprinos unapređenju prava djeteta u Crnoj Gori i naglasio da je briga o djeci i mladima jedan od prioriteta u radu Vlade Crne Gore koja je odlučna da obezbijedi zaštitu prava djeteta, sa posebnim akcentom na najugroženije kategorije djece pogođene siromaštvom, životnim nedaćama i društvenom isključenošću. Posebno je apostrofirao odlične rezultate kampanji koje su sproveli UNICEF i Vlada Crne Gore, među kojima su: “Govorimo o mogućnostima”, “Svako dijete ima porodicu” i “Svi u vrtić”. Namjera je da se osigura transparentnost i inkluzivnost u procesu izrade Plana rada za period 2019/2020. godina zbog čega je organizovan i ovaj sastanak. Zaključio je da je Ministarstvo vanjskih poslova spremno da doprinese jačanju saradnje i implementaciji aktivnosti radi postizanja dobrobiti za svu djecu u Crnoj Gori.

Fiona Mekluni, stalna koordinatorka sistema Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori se osvrnula na Agendu održivog razvoja 2030 i ukazala na važnost podrške djeci čemu značajno doprinosi UNICEF. Podsjetila je učesnike na 17 ciljeva održivog razvoja definisanih Agendom 2030 koji se odnose na poboljšanje položaja djece, okončanje siromaštva, obezbjeđivanje zdravog života i blagostanja za sve generacije, obezbjeđivanje inkluzivnog i kvalitetnog obrazovanja, promociju inkluzivnog i održivog ekonomskog rasta, obezbjeđivanje pristupa pravdi za sve i izgradnju efikasnih, pouzdanih i inkluzivnih institucija na svim nivoima. Mjerenje napretka i praćenje

realizacije ciljeva održivog razvoja smatra ključnim, a posebnu pažnju treba posvetiti pravima djeteta, naročito onima koji žive u siromaštvu, ne pohađaju škole, djeci koja su pobjegla iz njihovih domova, izbjeglicama i djeci apatridima. Veoma važnim smatra postizanje konsenzusa između Vlade i UNICEF-a o aktivnostima koje treba preduzeti u narednom periodu.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Osama Makavi Kogali je uputio pohvale Vladi Crne Gore i svim ljudima u Crnoj Gori na posvećenosti unapređenju položaja djece. S obzirom da je definisan Program saradnje Vlade Crne Gore i UNICEF-a za period 2017-2021. i da već postoje rezultati rada, ali i ključni izazovi, smatra da se u narednom periodu treba fokusirati na prisutne nejednakosti koje imaju dugoročne efekte na djecu. Podsjetio je da je i Komitet UN za prava djeteta prošle godine uputio Crnoj Gori određene preporuke za poboljšanje stanja. U cilju što kvalitetnijeg rješavanja identifikovanih problema, potrebno je razvijati holistički i multisektorski pristup. Ključne oblasti kojima će biti posvećena posebna pažnja u narednom periodu su razvoj u ranom djetinjstvu, adolescencija i razvoj vještina kod mladih.

Mihaela Bauer, zamjenica šefa Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je predstavila ključne rezultate Programa saradnje između Vlade Crne Gore i UNICEF-a za period 2017/2018.

Kada je riječ o razvoju u ranom djetinjstvu predstavila je aktivnosti na reformi patronažne službe u okviru čega je izvršena procjena ovih službi, a nakon toga urađena mapa puta i procjena potreba za osposobljavanjem da bi krajem godine realizovali obuku 24 trenera-instruktora. Ove službe trebalo bi značajno da doprinesu ranoj detekciji i intervenciji. Značajni rezultati postignuti su u povećanju obuhvata djece u predškolskom obrazovanju - sa 52% u školskoj 2013/2014. obuhvat u školskoj 2017/2018. povećan je na 70%. Takođe, unaprijeđen je kvalitet ranog razvoja i staranja o djeci. Istakla je da se sprovodi evaluacija ranog razvoja, a realizuje se i inkluzivni program sportskog vaspitanja. Veoma je važno što je broj djece sa smetnjama u razvoju koja pohađaju redovne škole povećan deset puta, sa 247 djece u 2009. godini na 2.323 djece u školskoj 2017/2018. Takođe, sprovodi se osposobljavanje nastavnika za korišćenje DAISY udžbenika, knjiga u digitalno pristupačnom informacionom sistemu. U odnosu na 2015. godinu proširen je program za razvoj socio-emocionalnih vještina. Takođe, urađena je nezavisna evaluacija sistema za praćenje dječjih prava, a preporuke sadržane u toj analizi već se realizuju. Ukazala je da je Odbor za ljudska prava i slobode nedavno pozvao sve relevantne institucije da se u narednom periodu uključe u realizaciju Programa "Roditeljstvo" koji je usmjeren na sprečavanje nasilja nad djecom, uspostavljanje pozitivnog odnosa između roditelja i djece i razvijanje osjećaja kompetentnosti kod roditelja. Kada je riječ o pristupu pravdi i pravosuđu po mjeri djeteta, veoma je važno uvođenje instituta „lice za podršku djetetu“, kao i potreba razdvajanja maloljetnika u sukobu sa zakonom od odraslih lica koja su u sukobu sa zakonom.

U vezi sa ciljem koji definiše da svako dijete ima jednake šanse u životu, Mihaela Bauer je saopštila da su prikupljeni podaci i osnaženi kapaciteti za donošenje socijalnih politika zasnovanih na dokazima. Inicijalna procjena sistema socijalne zaštite urađena je 2017. godine, kao i analiza rada centara za socijalni rad. U dosadašnje programe UNICEF-a uključeno je 35,1% populacije adolescenata u Crnoj Gori. Istakla je da je pokrenuta platforma U-Report za Zapadni Balkan, a mladi reporteri su glasnogovornici adolescenata u Crnoj Gori. Bauer je saopštila da im je namjera da osnaže programe za adolescente i mlade i da ih prošire.

Od ukupno planiranih 11.609.000 američkih dolara za realizaciju Programa saradnje Vlade i UNICEF-a za period 2017-2021. godina do sada je prikupljeno 7.328.489 dolara.

U diskusiji su učestvovali: Arijana Nikolić Vučinić, generalna direktorica Direktorata za predškolsko, osnovno i inkluzivno obrazovanje i vaspitanje u Ministarstvu prosvjete, dr Mevlida Gusinjac, generalna direktorica Direktorata za zdravstvenu zaštitu u Ministarstvu zdravlja,

Nebojša Kavarić, pedijatar, direktor Doma zdravlja u Podgorici, Marius Tot, ambasador Rumunije u Crnoj Gori.

Učesnici su se osvrnuli na rezultate postignute u oblasti predškolskog obrazovanja, inkluzivnog obrazovanja djece sa smetnjama u razvoju, PISA testiranje, unapređenje rada patronažnih službi, napredak u imunizaciji/vakcinaciji djece, potrebu rane detekcije i intervencije, sprečavanje nasilja nad djecom i aktivnosti na poboljšanje položaja djece iz romske populacije. Jedinstvena ocjena svih učesnika diskusije je da je napredak u Crnoj Gori u ovoj oblasti postignut zahvaljujući ogromnoj i kontinuiranoj podršci UNICEF-a.

Ana Dautović, šefica programa za monitoring dječjih prava u UNICEF-u je dala osvrt na prilike, izazove i ključne lekcije naučene tokom implementacije Plana rada za 2017/2018. godinu. Kada je riječ o izazovima, ukazala je na tri ključne oblasti: realizacija prava sve djece u Crnoj Gori, posebno one pogođene siromaštvom, životnim nedaćama i isključenošću; međusektorska saradnja i obezbjeđivanje dovoljnih resursa i mijenjanje štetnih društvenih normi. Među identifikovanim prilikama izdvojila je sledeće: jačanje nacionalnih sistema i oslušivanje glasa djeteta, valorizacija moći dokaza i podsticanje inovacija radi osnaživanja adolescenata. Podsjetila je da se rezultati MICS Istraživanja višestrukih pokazatelja o stanju prava djece i porodica u Crnoj Gori kojim je obuhvaćeno 7.000 domaćinstava očekuju u II kvartalu ove godine i da će značajno doprinijeti sagledavanju sadašnjeg stanja i planiranju daljih aktivnosti. Među ključnim izazovima izdvajaju se: raskorak u realizaciji, što je uobičajeno za društva u tranziciji i mobilizacija resursa, a temeljni izazovi su: dječje siromaštvo (32% djece u Crnoj Gori je siromašno), visok nivo tolerancije na nasilje nad djecom (55% odraslih u Crnoj Gori opravdava tjelesno kažnjavanje djece), 2/3 djece sa smetnjama u razvoju je na institucionalnom smještaju, a 30% djece uzrasta od 3 do 6 godina ne pohađa vrtić. Kada je riječ o sistemskim izazovima, postoji slab sistem praćenja realizacije prava djeteta, slaba svijest o ranom razvoju, kao i nedostaci u kvalitetu obrazovanja i zdravstvenoj zaštiti.

U diskusiji su učestvovali: Snežana Mijušković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Nebojša Kavarić, direktor Doma zdravlja u Podgorici, Ibrahim Smailović, generalni direktor Direktorata za građansko zakonodavstvo i nadzor u Ministarstvu pravde, Marina Miranović, načelnica Direkcije za građansko zakonodavstvo, Nela Krnić, koordinatorka programa za zaštitu djece u Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori, Milisav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju "Naša inicijativa", Vanja Madžgalj, direktorica Britanskog savjeta, dr Miro Knežević, generalni direktor Direktorata za javno zdravlje i programsku zdravstvenu zaštitu u Ministarstvu zdravlja i Goran Kušević, direktor Direktorata za socijalnu i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja.

Učesnici su se osvrnuli na potrebu usvajanja jedinstvene i precizne terminologije za djecu, mlade i adolescente, izmjene Porodičnog zakona kojim je zabranjeno fizičko kažnjavanje djece, uvođenje instituta za podršku djetetu koje učestvuje u sudskim postupcima, potrebu uspostavljanja baze podataka djece sa smetnjama u razvoju, najnovije trendove u obrazovanju djece, kao i na donošenje Protokola o prevenciji i zaštiti djece od nasilja, licenciranje pružalaca usluga za djecu i mlade u oblasti socijalne i dječje zaštite i na jačanje kapaciteta stručnih radnika zaduženih za djecu.

Nikola Vulić, koordinator programa za mlade u Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori predstavio je ključne aktivnosti koje realizuju za mlade i u saradnji sa mladima. Istakao je da je oko 35% mladih i adolescenata bilo uključeno u programe UNICEF-a u Crnoj Gori, pri čemu su najmlađi učesnici imali 13, najstariji 24 godine, a 2/3 učesnika programa bile su djevojčice. Značajni programi razvoja socijalnih vještina mladih u Crnoj Gori su: UPSHIFT, U-Report, Program razvoja socio-emocionalnih vještina i Hackathon. Istakao je da je Crna Gora druga država

u svijetu koja je imala UPSHIFT program- radionica zasnovana na dizajnerskom razmišljanju, dok se isti sada sprovodi u 15 država svijeta. Ukazujući na značaj osnaživanja adolescenata i njihovog učešća u društvenim procesima, zaključio je da u narednom periodu ove programe treba proširiti i stvoriti nove prilike za mlade koje treba saslušati, čuti i podržati.

Adolescenti i mladi iz Crne Gore koji su učestvovali u inicijativama kao što su UPSHIFT, U-Report i Generation Unlimited su predstavili svoja iskustva, njihova viđenja ključnih problema i prioritete za promjene u Crnoj Gori. Takođe, ukazali su na značaj osnaživanja saradnje za dobrobit sve djece u Crnoj Gori.

U diskusiji su učestvovali: Danijela Vujošević, savjetnica u Ministarstvu sporta i mladih, Nađa Stolica, predstavnik Saveza izviđača Crne Gore, Fiona Mekluni, stalna koordinatorka sistema Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori, Osama Makavi Kogali, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori i Roberta Montevechi, predstavnik UNHCR-a u Crnoj Gori.

Tokom diskusije su se osvrnuli na Predlog zakona o mladima, volonterizam i saradnju izviđača sa UNICEF-om, informisanje mladih o ciljevima održivog razvoja, zastupljenost djece romske populacije i djece sa smetnjama u razvoju u programima za mlade koje UNICEF, u saradnji sa partnerima, sprovodi u Crnoj Gori.

Mihaela Bauer, zamjenica šefa Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je predstavila Nacrt plana rada Vlade CG i UNICEF-a za period 2019 -2020. Istakla je da se treba fokusirati na najranjivije kategorije djece. S obzirom da je razvoj djeteta osnovno ulaganje u razvoj ljudskog kapitala, isti treba da ima viši prioritet u Programu ekonomskih reformi. Ukazala je i na potrebu za racionalnim opredjeljivanjem resursa za djecu i na važnost multisektorskog pristupa i zaključila da je neophodan holistički pristup i ubrzan napredak kako bi se ostvarili zacrtani ciljevi.

Međusektorska saradnja uključuje četiri horizontalne prioritetne oblasti: rani razvoj, vještine i osposobljavanje adolescenata, sigurne i inkluzivne zajednice i smanjenje dječjeg siromaštva. Radi postizanja vidljivih i konkretnih rezultata važni su planiranje, budžetiranje i monitoring. U Nacrtu plana rada definisani su sledeći ishodi: socijalna i dječja zaštita, kvalitetno obrazovanje i osnaživanje adolescenata i praćenje stanja prava djeteta i pristup pravdi. Prioritet je na razvoju patronažnih službi, vakcinaciji, adekvatnoj ishrani djece, suzbijanju nasilja nad djecom, poboljšanju položaja djece sa smetnjama u razvoju, roditeljstvu, budžetiranju zasnovanom na pravima djeteta, pristupu pravdi i pravdi po mjeri djeteta.

Na samom kraju pozvala je učesnike Sastanka da eventualne primjedbe i sugestije na Nacrt plana rada Vlade CG i UNICEF-a za period 2019 -2020. godina dostave do 14. februara 2019.

U diskusiji su učestvovali: Snežana Mijušković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Miloš Bulatović, predstavnik Pedagoškog centra Crne Gore, dr Senad Begić, pomoćnik direktora Instituta za javno zdravlje, Dijana Popović Gavranović, načelnica Stručne službe Vrhovnog državnog tužilaštva, Anđa Backović, samostalna savjetnica u Zavodu za školstvo, Nela Krnić i Ida Ferdinandi, koordinatorke programa za zaštitu djece u Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori i Marina Miranović, načelnica Direkcije za građansko zakonodavstvo u Ministarstvu pravde.

Učesnici su ukazali na važnost multisektorske saradnje, a zamjenica Zaštitnika je predložila zajedničko obilježavanje 30. godišnjice od usvajanja Konvencije UN o pravima djeteta. Takođe, istaknut je značaj programa "Roditeljstvo", a bilo je riječi o očekivanom usvajanju Protokola za prevenciju i sprečavanje nasilja nad djecom, obavezi prijave nasilja nad djecom nadležnim organima i važnosti razvijanja vještina kod djece i mladih koje se ne mogu steći u formalnom obrazovanju.

Završne napomene na Sastanku dali su Ivan Ivanišević, generalni direktor Generalnog direktorata za multilateralne poslove u Ministarstvu vanjskih poslova i Osama Makavi Kogali, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori.

Generalni direktor Generalnog direktorata za multilateralne poslove Ivan Ivanišević je istakao zadovoljstvo entuzijazmom i posvećenošću svih učesnika unapređenju prava djeteta u Crnoj Gori. Ukazao je na komplementarnost ciljeva Vlade Crne Gore i Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori i saglasnost u vezi sa daljim pravcima djelovanja na poboljšanje poštovanja prava djeteta. Smatra da treba podstaći organizacije civilnog društva, adolescente i mlade da projektima apliciraju kod određenih fondova i organizacija radi dobijanja dodatnih sredstava koja bi koristili za unapređenje njihovih prava.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Osama Makavi Kogali je saopštio da je tokom dosadašnjeg boravka u Crnoj Gori zaključio da su mladi u Crnoj Gori veoma aktivni, postavljaju brojna pitanja, žele promjene i žele da vide uzore. Takođe, od njih se može dobiti pozitivna energija, pa je važno da se čuje njihov glas, jer je zahvaljujući njima Crna Gora na pravom putu. Takođe, prisutan je konsenzus u vezi sa važnošću međusektorske saradnje u ovoj oblasti, za šta treba obezbijediti adekvatne alate, instrumente, planirati budžetska sredstva i vršiti monitoring stanja. Zaključio je da je očigledna posvećenost svih u Crnoj Gori unapređenju prava djeteta, što ga posebno raduje, a napredak u ovoj oblasti prepoznat je od svih relevantnih subjekata.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković